MELCHIORIS GOLDASTI HEIMINSFELDII CONSVLTATIO

DE OFFICIO ELECTORIS BOHEmiæ, iureque in Conuentibus S. Rom. Imperii Electorum, tam Electorali in actu eligendi, quàm Collegiali in Conſilio rei publicæ, ſibi competente.

SERENISSIMI MATTHIÆ HVNGARIÆ & Bohemiæ Regis, &c. Archiducis Auſtriæ, &c. Legatis petentibus extemporaliter ſcripta Norimbergæ in Conuentu Collegiali anno MDCXI. menſe Octobri.

Francofordiæ

Pro Bibliopolio Iohannis Iacobi Porſii excudit Guolphgangus Hofmannus,

ANNO DOMINI M. DC. XXVII.

Digitized by Google

Digitized by Google

Illuſtriſsimo Principi ac Domino,

Dn. IOHANNI VLRICO,

PRINCIPI COMOVIÆ ET EGGENBERgæ, Comiti Adelſpergæ, Domino Petauiæ, Ehrenhauſæ & Straſſiæ; Supremo Mareſcalco hereditario Auſtriæ ſupra & infra Anaſum; Supremo Camerario Styriæ; Supremo Pincernæ hereditario Carniæ & Marchiæ Venedicæ; Equiti Aurei Velleris; S. Cæſareæ Maieſtatis Conſiliario intimo, Auſtriacarum Prouinciarum Locumtenenti Plenario, Camerario, & Capitaneo Prouinciali Styriæ atque Carniæ, &c.

CLEMENTISSIME PRINCEPS,

ANNVS iam agitur decimus quintus, ex quo ab Illuſtriſſimis Saxoniæ Ducibus Vinarienſib. Norimbergam ad Collegialem S. Romani Imperii Electorum Conuentum ablegatus, in Illuſtris Domini Gundackari Polheimiæ Baronis, S. Cæſar. Maieſtatis Conſiliarii, & Sacræ Cameræ Directoris, notitiam, parario & proxeneta itidem Illuſtri Domino Maximiliano Bappenheimiæ Barone, Landgrauio Tulingiæ, S. Rom. Imperii Mareſcalco Hereditario, perueni. Cuius opera ac miniſterio factum eſt, vt ab Illuſtriſſimo Cardinali Viennenſi, tum Legato Regio, & CELSITVDINIS TVÆ in Directura ſacri ſupremi & intimi Conſiſtorii anteceſſore, inuitatus rogatuſque breuem quan-

†. 2. dam.

Digitized by Google

dam *Conſultatiunculam de iure Regis Bohemiæ in Conuentu Archiprincipum Electorum* extemporaliter & αὐτοσχεδίως deproperarem. Quam deinceps Pragæ, poſt Imperatoris Diui Rudolphi II. Auguſti feliciſſimæ memoriȩ inopinatum deceſſum, iuſſu Regiȩ Maieſtatis, quantum per ſummas occupationes & librorum inopiam licuit, rurſum reuidi ac recenſui, & eidem Illuſtriſſimo Cardinali in Domo Archiepiſcopali inſinuandam curaui. Quȩ breuicula Conſultatio adeò grata acceptaque tum Regiȩ Maieſtati, tum in primis eidem Illuſtriſſimo Cardinali Vienenſi accidit, vt non honorifico tantum elogio meam induſtriam eiſdem Illuſtriſſimis Principib. commendare quàm clementiſſimè & gratioſiſſimè dignati ſint, ſed & Francofordiȩ in Conuentu Electorio mox ſubſecuto Clariſsimum virum, Doctorem Ioan. Baptiſtam Eyſen à Lehrberg, Regiæ Maieſtatis Conſiliarium, voluerint mihi adiungi, vt de rebus occurrentibus communicato conſilio vnà ſimul deliberaremus; prœmium prȩtereà decreuerint, tum Cæſareȩ Maieſtatis liberali gratiâ non indignum, tum meȩ virtuti (liceat quȩſo eiuſdem Illuſtriſsimi Cardinalis iudicio de me & verbo vti) admodum quàm conſentaneum & honorificum. id erat, ex Doctoris Eyſeni, quem modo memoraui, indicio, torques aureus S. Cæſ. Maieſtatis appenſa icone honoratus. Quia verò, cùm honoraria in Aula pro more inter benè præclareq; meritos diſtribuebantur, ad Antecameram Cȩſaream, grauiſsimo & periculoſiſsimo morbo decumbens, interuiſere vocatus nequirem, prœmium quoque gratiæ, quaſi aduerſitatis meæ ſentiens συμπάθειαν, apud eos, quibus commiſſum erat, tam acerba cœpit ægritudine conflictari, vt mecum pariter pro deſperato vſque in prȩſentiarum relinqueretur. Et hæc quidem anno ∞ I Ↄ C X I I. in hunc modum geſta ſic ſeſe habuere.

Intereà motus exoritur Bohemicus, & mutatio varia animorumque inclinatio in ipſo fit Imperio. Vnde iterùm expetiſci parua

ua mea opella in Aula cœpit, quum anno ∞ ıↄcxix. ad Sacratiſſimum Dominum noſtrum Electum Imperatorem Cæſarem Ferdinandum II. Auguſtum, à Principe meo Erneſto Holſatiæ & Schaumburgiæ Comite Francofordiam miſſus, eiuſdem S. Cæſar. Maieſtatis mandatum de iuſtitia cauſſæ Bohemicę deducenda, Illuſtris Dominus Ioan. Ludouic. Vlmius, S. Rom Imperii Vicecancellarius, mihi iniungeret. Quæ res quibus de cauſsis fuerit tam diu dilata, & à quibus totiens impedita, totienſque fruſtrata, in iis ad Illuſtres Barones, Dn. Vicepræſidem Stralendorffium, & Dn. Commiſſarium generalem Reckium, &c. perſcriptis epiſtolis dedicatoriis, ordine expoſui. Tandem enim, ſuperatis omnibus illis moleſtiis, & perruptis cunctis, quibus vndique diſtinebar, obſtaculis, opus tantoperè expetitum, Deo miraculoſè iuuante, conſummaui, & ad optatum exodium ita deduxi, vt ſperem ac confidam Celsitvdini tvæ fidem atque induſtriam meam non improbatum iri. Eò magis, quia vt ſupremæ Maieſtatis iudicio es omnium digniſsimus iudicatus, qui in eiuſdem Cardinalis remoti Romamque exciti locum, in Archipręſidatu Sacri ſuperioris & interioris Imperialis Conſiſtorii ſufficereris, nec non plenipotentem in Archiducatu Auſtrię Vicariatum adminiſtrares, ita animum quoq; geris optime erga eos affectum, qui de S. Cęſar. Maieſtatis, & Diuinę Domus Auſtriacæ incolumitate, Reiq; publicæ ſalute, bene præclareq; mereri, quod in ſe eſt, non intermittunt.

Quorum in numero me eſſe profiteor; & teſtem laudare audacter poſſum meam aſsiduam & locupletem operam, quam perdius atq; pernox iam ab ipſo biennio, dum alius Cæſareæ Maieſtati deuotus, corporis robore atque viribus valens, in arma incumbit, ego, quà valetudine quà natura imbecillior, vt tamen pro munere diuinitùs delegato vocationis meæ officium facerem, literis, quas ſolas tractare & noui & didici, quando rem & armis & literis ſimul

Digitized by Google

geri videmus, velut vmbratilis pugnator totam impendi. Sic Deus Deorum, id eſt Regum ac Principum, mentem meam imbuit: ſic iuſſit S. Cęſ. Maieſtas à Deo ſecunda in terris: ſic CELSITVDO TVA me per Dominum Doctorem ab Eluer, præcl. mem. S. Cęſ. Maieſtatis Conſiliarium & Legatum monuit: ſic in ſcriptis S. Rom. Imperii Vicecancellarius à me petiuit: Et quoniam illius meę primæ Conſultatiunculæ in operoſo noſtro Commentario fit mentio, placuit eam inſtar ſciagraphię cuiuſdam in anteceſſum dare integri illius & abſolutiſſimi operis de iurib. & priuilegiis Regni Bohemiæ, in tragicam iſtam præſentem controuerſiam, ſine tamen vllo liuore aut ſiniſterioris mentis affectu, ex ſola rerum ipſarum veritate, inſtitutis atq; compoſitis. In quo aut vehementer animi fallor, aut CELSITVDO TVA omnia illa argumenta, quę tum publicis in ſcriptis, tum priuatis in colloquiis, maxima minima ab aduerſariis obiectantur, aut obiici, quantum in Aulis Principum animaduertere licuit, à diſſentientibus poſſunt, infirmata vt friuola, & diluta vt leuia deprehendet. Quod an rectè ſim exſecutus, & an ſacro mandato ritè paruerim, CELSITVDINIS TVÆ erit arbitrari, cuius celſiſſimo & omnibus prudentię numeris abſolutiſſimo iudicio vniuerſam hanc diſſertationem meam lubens meritò ſubmitto; meq; ſimul vt ſuæ gratię atq; fauori eadem CELSITVDO habere commendatum velit, etiam atq; etiam obſecro. Deus Optimus Maximus CELSITVDINEM TVAM S. Cęſar. Maieſtati, Sacrove Romano Imperio, & Diuinæ Domui Auſtriacę, quàm diutiſſime ſaluam, incolumem & ſuperſtitem pręſtet. Perſcribebam Francofordiæ a. d. xv. Kalend. Nouembr. A. C. N. CIƆIƆCXXVI.

CELSITVDINIS VESTRÆ

Obedientiſſimus Cliens.

Melchior Goldaſtus

Heiminsfeldius &c.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

MELCHIORIS GOLDASTI HEIMINSFELDII

CONSVLTATIO

DE OFFICIO ELECTORIS BOHEMIÆ, IN IMPERIO ROMANO-GERMANICO.

DVo inprimis in hac quæſtione ambigi animaduerto. Primũ eſt, An Rex Bohemiæ ſit iuſtus ac legitimus Elector, an verò tanquam extraneus, veluti inſuſpectus arbiter, ad paria Electorum vota decernenda & definienda tantum adhiberi debeat. Alterum eſt, an, ſi concedatur, iuſtum eſſe Electorem, in ordinario Electorum Conuentu Collegiali, in quo de rebus Imperii grauioribus deliberandum eſt, ſeſſionem ac ſuffragium habeat.

I. IN CONVENTV ELECTORIO.

1. QVOD ad primum membrum huius quæſtionis attinet, non miror dubitari à vulgo Doctorum, qui rerum Imperialium ſunt imperitiſſimi, & in Republica noſtra non magis ſapiunt, quàm (vt Plautino verbo vtar) occiſa ſus: illud miror, reperiri quoſdam inter Archiprincipum Electorum Conſiliarios, qui tam hoſpites in Imperio noſtro ſunt, vt iura eius, quæ tamen profitentur, ignorent. Etenim ex Actis publicis, monumentis antiquis, probatis hiſtoriis, & receptis Imperii Conſtitutionibus manifeſtum eſt, Regem Bohemiæ iam inde ab initio Septemuiralis Collegii pro iuſto ac legitimo Electore ſemper fuiſſe habitum. Hinc eſt, quòd Rudolphus I. Imperator in Conſtit. de Iure Electoratus in Romano Imperio, Regibus Bohemiæ competente, §. 3. ait: *Hæc verò iura Pincernatus & Electoratus, nedum dicto Regi & ſuis heredibus didicimus competere, ſed etiam ſuis progenitoribus, abauis, atauis, proauis, & auis, pure pleniſſime competebant.* Et in Edicto Germanicè propoſito, §. 2. Derwegen wir das hiermit genugſam erklären/ daß der Böheimiſch König vnd alle ſeine Nachkommene ſeyn vnd bleiben ſollen die Keyſerliche Churfürſten/ deren jegli-

cher bey

cher bey der wahl eines Keyſers die vollkommene macht vnd gewalt haben ſoll/ ſo wol als der andern Churfürſten einer: wie dann ſolches bey deß jetzigen Durchleuchtigſten Wenceßlai Königs in Böheim/ vnſers allerliebſten Sohns/ An- vnd Vranherren löblicher gedächtnuß jederzeit löblichen im brauch geweſen. Quo vidit indubie Rupertus Comes Palatinus Archiprinceps Elector, qui in diplomate ſuo, quo iura Electoris Bohemiæ in Comitiis Metenſibus anno 1356. confirmauit, §. 2. ait: *Licet de iuribus Sereniſſimi Principis, Domini Regis Bohemiæ Illuſtris, Coelectoris, Comprincipis & Collegæ noſtri, nulla ſit iuris ſeu facti dubietas, quia ipſe ab atauis, proauis, auis, & progenitoribus ſuis, ad inſtar noſtri & quorumlibet aliorum Coelectorum Principum, in electione Romani Regis ad Imperium promouendi pleno iure fretus ſit hactenus & fruatur, ſicut hoc luce clarius ſemper apparuit ab eo tempore, cuius apud homines memoria non exiſtit*, &c. Et hoc Carolus IV. Imperat. in Aurea Bulla paſſim ingeminat, obtineri *ex antiqua approbata & laudabili conſuetudine.*

2. Quæ conſuetudo etiam antequam Collegium Electorale inſtitueretur, in vſu fuit, vt Dux ſiue Rex Bohemiæ eandem poteſtatem in electione Imperatoris haberet, quam cæteri Germaniæ Principes habere conſueuerunt. Exſtat Diploma Electorale, quo Germaniæ Principes electionem Philippi Imperatoris, Erfordiæ anno 1198. peractam Pontifici Romano inſinuant; in cuius ſubſcriptione inter ſeculares Principes primo loco legitur: *Rex Boemiæ, Dux Saxoniæ, Dux Bauariæ, Dux Auſtriæ, Dux Morauiæ*, &c. Et infrà: *Magnitudini veſtræ duximus declarandum, quod mortuo inclito Domino noſtro Henrico Romanorum Imperatore Auguſto, collecta multitudine Principum, Illuſtrem Dominum noſtrum Philippum in Imperatorem Romani ſolii rite & ſolemniter eligimus*, &c. Et in electione Friderici II. Imperatoris primas partes Regem Bohemiæ tenuiſſe ex ipſius Imperatoris confeſſione liquet. Nam in Conſtitut. de Priuilegiis Regis Bohemiæ edito, §. 2. in hunc modum ſcribit: Vnd dieweil wir je vnd allwegen geſpüret/ was dem Römiſchen Keyſerthumb vor fleiſſige vnd herrliche dienſt von aller Böheimiſchen Nation/ von alters her/ in der zeit geleiſtet: vnter welchen dann dieſer nicht für den geringſten dienſt zu achten/ in dem vns der Durchleuchtige Primislaus Ottokar, König in Böheim/ eben mit ſo viel trew als fleiß/ vor allen andern Fürſten/ beſonders vorgezogen/ vnnd vnſerer wahl alſo ſtandhafftig/ fleiſſig vnd nützlich beygeſtanden/ &c. Electionem item Wilhelmi Comitis Holandiæ, qui anno 1247. Coloniæ Agrippinæ electus fuit, Rex Bohemiæ ſua auctoritate, vt primarius Germanici Imperii Princeps, non modo peregiſſe, ſed & ipſum Comitem ante electionem apud maiores noſtros vſurpato, in Ordinem Equeſtrem ictu gladii in collum impacto adſciuit, vt videre eſt in Regula Militaris Ordinis, quæ habetur *Tom. 2. Conſtitut. Imper. fol.* 400. Matthæus Paris, qui Richardo Imperatori à conſiliis fuit, in Hiſtor. Reg. Angliæ ſcribit ad annum 1258. *Hi ſunt maximi*

Digitized by Google

ximi Principes in Alemania, ad quorum nutum pendet electio ipſius Regni, quod eſt quaſi arrha Imperii Romanorum, Archiepiſcopus Coloniæ, Archiepiſcopus Moguntinus, Archiepiſcopus Treuerenſis: Rex Bohemiæ, Comes Palatinus de Rheno, Dux Auſtriæ, Dux Sueuiæ, qui & Comes Burgundiæ, Dux Poloniæ, Marchiſius de Brandeborg, Dux de Meran, Dux Brabantiæ (qui & Louaniæ) Landgrauius Thuringiæ, Marchio Miſniæ.

3. Inſtituto deinde Septemuirorum Imperii Electorali Collegio, (cuius originem referunt ad diuturnum illud ſchiſma, quo Alphonſus Hiſpanus & Richardus Anglus de Imperio litigabant, & vulgo non ab ratione Interregnum appellari ſolet) Rex Bohemiæ ſemper primum locum inter ſeculares Principes occupaſſe memoratur. Namque in Conſtit. Rudolphi I. Imperat. qui ab Electoribus, ſpreto Alphonſo, in locum defuncti Richardi ſurrogatus fuit, §. 1. ſcribitur: *Inquiſitionis circumſpecta præhabita indagine, ſcrutinioque ſolerti ſcire deſideranimus, quid quantumve iuris in Romano competat imperio & in electione Romanorum Regis, futuri Imperatoris, inclyto Regi Bohemiæ, Principi & filio noſtro chariſſimo, & heredibus ipſius. Quo facto Principum, Baronum, Nobilium & Procerum Imperii, nec non veteranorum communi aſſertione & concordi teſtimonio comperimus aſſonante, ipſum Regem Bohemiæ, Imperii debere Pincernam exiſtere, & ius ac officium Pincernatus apud eum, necnon eius heredes, iure hereditario reſidere.* Et §. ſeq. 2. *Extitit etiam dilucide declaratum, prædictum Regem Bohemiæ & ſuos heredes, in electione Regis Romanorum, futuri Imperatoris cum cæteris Electoribus habere debere ad ſimilitudinem aliorum Electorum, eligendi plenarium ius & vocem.* Et §. 4. *Volentes dicti Regis & heredum ſuorum diſpendiis cauere, ius & officium Pincernatus in Imperio ſibi & heredibus eius, & non alii, competere, & in electione Regis Romanorum, futuri Imperatoris, habere ius & vocem clare recognoſcimus, approbamus, & præſentium teſtimonio profitemur.* Hanc conſtitutionem, ne quis confictam, aut incertam putet, Carolus IV. Imper. ad ſupplicationem Ordinum Bohemiæ, Sileſiæ, & Morauiæ, anno 1378. Pragæ exiſtens confirmauit, in cuius diplomatis §. 2. verba leguntur, quæ fidei faciendæ cauſſa adſcribam: *Ad noſtræ Celſitudinis* (inquit Imperator) *venerabiles Archiepiſcopus Pragenſis, Olomucenſis, Wratislauienſis, & Lytomiſlenſis Epiſcopi; necnon Illuſtres Iohannes Carinthiæ, Comesque Tyrolis & Goritiæ, germanus noſter chariſſimus, at Nicolaus Opauiæ & Ratiboriæ Duces, cæterique Prælati, Duces, Principes, Barones, Proceres & Nobiles Regni noſtri Bohemiæ, & pertinentiarum eiuſdem, præſentiam accedentes, Nobis humiliter ſupplicarunt, vt quaſdam literas Rudolfi Divi Romanorum Regis, prædeceſſoris noſtri, Nobis per ipſos exhibitas, noſtra confirmare auctoritate dignaremur,* &c.

4. Defuncto poſt annum Rudolpho Cæſare, cum Electores anno 1292. Francofordiam conueniſſent, & Wenceslaus Bohemiæ Rex per Legatos ſuos, ius ac vocē ſuam Archiepiſcopo & Electori Moguntino, ad cuius Metropo-

Digitized by Google

tropolim tunc Bohemia pertinebat, & à quo Rex etiam inungi ac coronari conſueuerat, delegauit. Teſtis eſt ipſe Gerhardus Archiepiſcopus in inſtrumento ea de re confecto, quod ſic habet: Nachdem wir im verſchienen 1291. jahr vnſern MitChurfürſten zur Wahl eines Römiſchen Königs einen tag zu Franckfurt angeſtellet haben/ allda dann mit vnſerer vnnd vnſer MitChurfürſten/ denen ſolche Wahl gehörig/bewilligung/die berühmbte Männer/ꝛc. deß Königs auß Böheim beſondere/mit voller macht vnnd gewalt Abgeſandte/ von vns vnd vnſerer MitChurfürſten gegenwärtigkeit/deß Großmächtigen Fürſten vnd Herꝛn/Wenceßlai Königs in Böhmen/ Marggraffen zu Mähren/vnd Hertzogen zu Krackaw vnd Sandomirien/entſchuldigung vorgebracht/ vnd ſolches/daß er zu dieſer Wahl eines Römiſchen Königes ſelbſt perſönlichen/ auß ehehafften/ nicht erſcheinen können/ mit jhrem eyde bekräfftiget vnd erhalten/ vnd vns deſſelbigen jhres Königes ſtimme/ deren er ſich ſonſten/ als ein Churfürſt vnd bey der Keyſerlichen Wahl der Ertzſchenck/ macht zugebrauchen hat/anheim geſtellet haben/ wir auch mit willen vnſerer MitChurfürſten ſeine ſtelle angenommen/ alſo haben wir ſo wol vor vnſer Perſon/als an ſtatt vnd von wegen vorgemelten Königs in Böhmen/ den Durchleuchtigſten Fürſten vnd Herꝛn Adolphum Graffen von Naſſaw zu einem Römiſchen König erwehlet. Iohannes Rex Bohemiæ in Diplomate, quo iura Electoratus Rudolfi Comiti Palatino confirmat, eum vocat *Principem & noſtrum in ipſa electione Coelectorem.*

5. Cuius declarationi adſtipulatur etiam Rupertus Elector Palatinus in diplomate, quo Regem Bohemiæ declarat eſſe legitimum Electorem, §.3. *Sereniſſimi Principes & illuſtres Domini, Bohemiæ Reges, ab atauis, proauis, & progenitoribus ſuis, ab eo tempore, cuius apud homines memoria non exiſtit, habuerunt continuo, habent & habere debent ius & vocem plene & omnimode ad inſtar noſtri & aliorum Comprincipum & Coelectorum noſtrorum, tam ſpiritualium quam ſecularium, in electione Romanorum Regis ad Imperium promouendi, ita videlicet, vt quotieſcunque caſus talis electionis emerſerit, Sereniſſimus Princeps Dominus Rex Bohemiæ, qui pro tempore fuerit, ad celebrandam electionem ipſius ſolenniter vocari debeat, & in ipſa electione omnibus iuribus ſuis, voce videlicet & loco, & aliis quibuslibet ad hæc ſpectantibus, per ſe vel Nuncios ſuos legitimos & Ambaſiatores, & ad inſtar noſtri & aliorum omnium Comprincipum, Coelectorum & Collegarum noſtrorum, tam ſpiritualium quam ſecularium, qui ſunt, & qui fuerunt pro tempore, ſic cum omni reuerentia & honore gaudere, ſicut de iure & more Sacri Imperii Principes Electores talibus freti ſunt retroactis.* Necnon Carolus Quartus Imperator in Aurea Bulla cap.7.§.1. *Generaliter longe lateque eſt publicum, & quaſi per totum orbem notorie manifeſtum, Illuſtres Regem Bohemiæ, necnon Comitem Palatinum Rheni, Ducem Saxoniæ, & Marchionem Brandenburgenſem, virtute Regni & Principatuum ſuorum, in electione Regis Romanorum in Cæſarem promouendi, cum cæteris Principibus Eccleſiaſticis & Secularibus*

ſuis

Digitized by Google

ſuis Coelectoribus, ius, vocem, & locum habere, & vna cum ipſis cenſeri & eſſe veros & legitimos Sacri Imperij Principes, Electores, &c. Et cap. 4. §. 3. *Primo quidem interrogabit* (ſcilicet Moguntinus Archicancell.) *à Treuerenſi Archiepiſcopo, cui primam vocem competere declaramus, ſicut inuenimus hactenus competiiſſe: ſecundo à Colonienſi, cui competit dignitas, necnon officium Romanorum Regi primum Diadema Regium imponendi: tertio, à Rege Bohemiæ, qui inter Electores Laicos ex Regiæ dignitatis faſtigio, iure & merito obtinet primatiam: quarto à Comite Palatino Rheni: quinto à Duce Saxoniæ: ſexto à Marchione Brandenburgenſi: Horum omnium vota, præmiſſo iam ordine dictus Archiepiſcopus Moguntinenſis perquiret.*

6. In diplomate publico Electorum, quo Caroli V. Imper. electio Francofordiæ per Decanum Moguntinum promulgata fuit, legitur: **Haben vnſere gnädigſte Herren die Churfürſten / geiſtlich vnd weltlich / mit ſampt deß Königs von Böhems willen vnnd wiſſen / als Oberſten Churfürſten deß heyligen Reichs / ꝛc.**

7. Et memorabile eſt, quod Hartmannus Maurus quondam Electoris Colonienſ. Cancellarius, in tract. de Coronatione Caroli V. Imper. apud Aquiſgranos facta memorat. Verba eius digniſſima ſunt quæ adſcribam. Sic autem habent: *Rex Bohemiæ eſt Elector Imperij, & tertium in Conſilio Electorum tempore Electionis Regis ſuffragium adhibet: ita quod impune præteriri non poterit ob pœnam, quæ in Aurea Bulla exprimitur. Et cum tempore electionis Diui Maximiliani, eo quod forte non ſatis conueniebat inter Fridericum Cæſarem & Regem, præteritus fuiſſet, adeo non diſſimulanter tulit, vt pœnam Aureæ Bullæ, in quam inciderunt Principes, acerrime interpellando poſtulare non ceſſaret, armaq; præter hoc ſe illaturum minaretur, redireq; aliquandiu in gratiam litiq; renunciare pertinaciter recuſaret, niſi ea conditione, vt remitteretur Regibus Bohemiæ ius illud Imperatorum, quod Reges Bohemiæ, Imperatores in Italiam in perſonis euntes ſequi coguntur, aut loco eius Seruitij octingentos Ducatos, quoties Imperatorem alpes tranſcendere contigerit, exoluere. Illo negato, à Cæſare Friderico tandem ſub pacto atq; conuentione, vlterius ipſos nequaquam prætereundi, Reges Bohemiæ, ſub pœna quingentarum marcarum auri, deciſum tranſactumq; fuit, & Ladislaus Rex, ratificata electione Maximiliani, quæſitis iuri litiq; renunciauit, Principibus hac etiam excuſatione vtentibus, electionem Maximiliani non ex prædeſtinato Francfordiæ, ſed vrgentibus de cauſſis perceleriter atq; ſubitarie celebratam.*

8. Ex quibus documentis & ordinationibus publicis Imperii, cuiuis iam liquere arbitror, quanto errore hactenus plerique in Imperio noſtro ducti exiſtimarint, Regem Bohemiæ in electione Regis Romanorum non habere ſuffragium, ſed tantummodo arbitrium in diſcordia Electorum. Hi nunc melius edocti errorem ſuum licet corrigant, ſanius porro ſapiant, diſcantque Regem Bohemiæ & legitimum eſſe Electorem, & tertiam habere vocem in ſuffragiis, & votando antecedere Comitem Palatinum, Ducem

Digitized by Google

Saxoniæ, Marchionem Brandeburgenſem, & Archiepiſcopum Moguntinum, qui tanquam Collegii Decanus pro more habet vltimum votum.

9. Sed nobis forte obiicient auctoritatem Iuris Saxonici, in quo expreſſis verbis legitur, *Regem Bohemiæ Electorem non eſſe, quod Theutonicus non ſit.* Sic enim ſtatutum dicitur in ſpeculo Saxonum, in VVichbildo, Magdaburgenſi, in iure feudali &c. Necnon etiam in libro, qui intitulatur, Keyſerlich Land vnd Lehenrecht/ *lib. 1. c. 29. §. 2. in fin.* exſertim ſcribitur: Doch iſt zu wiſſen/ daß der König von Böhem kein Kur hat/ wann er nit ein teutſcher Mann iſt. Idem repetitur *lib. 2. c. 8. §. 5. in fin.* Quorum textuum falſa auctoritate factum fuit, vt Sigiſmundus Rex Poloniæ, Ludouici Hungariæ & Bohemiæ Regis impuberis patruus, qui anno 1519. Legatos ſuos cum ingenti pompa Francofordiam ad conuentum Electoralem miſerat, vt Adminiſtratorio nomine vicem ſuam in electione Regis Romanorum gererent, tanquam extraneus & inhabilis, à iure ac poteſtate ſedendi, ſuffragandi & eligendi excluſus fuit, vt ex Actis electionis Caroli V. Imperatoris manifeſtum eſt.

10. Verum hi, quicunque ita præcepti ſentiunt, ſi cum animo ſuo perpenderint, non eandem eſſe fidem priuatis collectionibus adhibendam, quantam publicis Ordinationibus & perpetuæ conſuetudini, facile originem erroris iſtius deprehendent. Doctores, inquam, Itali, iidemque maximam partem Canoniſtæ fuerunt, à quibus falſiſſimam iſtam opinionem Germani hauſerunt. Quum enim belli iſti Iuriſconſulti in *in c. venerabilem, Ext. de elect. & electi pot. & in Clement. de iureiur. c. vn.* legiſſent, Romanum Imperium à Græcis translatum fuiſſe in Germanos, & ad Germanos Principes ius ac poteſtatem perueniſſe, ita argumentari cœperunt: Rex Bohemiæ non eſt Germanus, ſed Sclauus: ergo non eſt Elector. Quæ ridicula ratiocinatio facili inſtantia refelli poteſt ſi ad hunc modum reponamus: Dux Lotharingiæ non eſt Germanus, ſed Gallus: ergo non eſt Princeps Imperii: quum tamen conſtet inter Hiſtoricos, Ducem Lotharingiæ olim ius ac poteſtatem eligendi Romanorum Regem tam actiuam quam paſſiuam habuiſſe, quum adhuc eligendi facultas penes vniuerſos Imperii Principes eſſet. Deinde in confeſſo eſt, Bohemiam cum Morauia ab omni æuo Germaniæ fuiſſe annumeratam, quemadmodum ex Cæſare, Plinio, Tacito, Mela Solino, Ptolomæo, aliis, Coſmographi tradunt. Atque Germanico Imperio conſtituto eandem Bohemiam cum Morauia initio ad Salisburgenſem, poſtea Moguntinam Metropolim ſpectaſſe, nemo opinor inficiabitur, qui Bohemorum Chronica legit. Et Carolus Magnus omnes Gentes Sclauicas, Bohemos, Morauos, Siuluſos ſiue Sileſios, Lutatios, Polonos, &c. Germanico Imperio incorporaſſe, non ex hiſtoriis tantum, verum etiam

Ca-

Capitularibus eius conſtitutionibus patet. Quin immo non Regem modo Bohemiæ, ſed & Marchionem Morauiæ, qui interdum etiam Dux vocatur, vocem ac ſuffragium in electione Regis Romanorum habuiſſe, ex ſubſcriptione Diplomatis Electoralis, & auctoritate Matthæi Paris ſuperius laudata manifeſtum fit. Quid multis verbis opus? Audiamus Carolum IV. Imperatorem, qui in conſtit. Romæ data anno 1355. ex conſilii Principum decreto ſanciuit: Durch die Durchlauchtigen Königen zu Böhmen / derſelben Cron zu nutz vnd frommen / dem Römiſchen Keyſerthumb aber nicht allein zu dergleichen nutz / ſondern auch ehr vnd ruhm / dienlich erkennet werden / vnnd damit die Böhmiſche Künige auß jhren Landen zu der Wahl eines Römiſchen Künigs neben andern Churfürſten zu ſeiner zeit einen deſto beſſern Zutritt haben / vnnd mit beſſerer gelegenheit durchkommen köndten: dann dem Königreich Böhmen / als einem vortrefflichen gliede deß Keyſerthumbs / ein ſolche breite deß Lands wol anſtehet / ꝛc. Et in Aurea Bulla cap. 25. §. 2. *Decernimus & hoc perpetuis temporibus valituro ſancimus edicto, quod ex nunc inantea perpetuis futuris temporibus inſignes & magnifici Principatus Imperii, videlicet Regnum Bohemiæ, Comitatus Palatinus Rheni, Ducatus Saxoniæ & Marchionatus Brandenburgenſis, &c.* Et §. 5. de iiſdem Electoribus ait: *qui propinquiora Sacri Imperij membra eſſe noſcuntur.* Sed clarius in conſtit. de Iure Electoratus Bohemiæ §. 3. vbi de Proceribus Bohemiæ, Morauiæ & Sileſiæ, qui iura Regni ſui confirmari ab Imperatore ſupplicabant, ſic ſcribit: *Quos honoris & felicis ſtatus Romanorum Regni & ſacri Romani Imperii fideles & ſollicitos præ cæteris nouimus Zelatores, ipſumq; Regnum Bohemiæ Romanorum Regni nobilius membrum fore, &c.*

11. Quum ergo ex prædictis conſtet, Regnum Bohemiæ cum annexis ſuis Principatibus feudum eſſe Imperiale, teſte Frider. II. Imper. in Reichs Satzungen / *fol.* 30. & Carolo IV. Imp. in *Aur. Bulla cap.* 2. & in Reichs Satzungen / *fol.* 150. & quidem Germanico corpori inſertum, vt paſſim ex *Aurea Bulla* & *Conſtitut. Frider. II. Imperator.* §. 7. eluceſcit; atque in *Matriculis* taxatum, vt videre eſt in Reichshandlungen / *fol.* 65. & *Actor. Brunſuicenſ. tom.* 2. vbi aliquot Matriculæ referuntur, in quibus Rex Bohemiæ cum cæteris Electoribus contribuere decernitur, maxime ad expeditionem Romanam ſiue Römerzug / iuxta ſanctionem *d. Friderici II. Imper.* §. 7. mirari ſatis nequeo Doctorum noſtrorum ſimplicitatem, qui ſibi ab imperitis Italis tam turpiter imponi paſſi fuerint, vt aſſeruerint, Regem Bohemorum Imperii noſtri Ciuem non eſſe, cuius præcipuum membrum iam annos amplius octingentos extitit. Nam quod ad fundamenta illorum attinet, quod ponunt in *d. c. venerabilem*, ſciendum eſt, illud capitulum eſſe Innocentii III. Papæ, qui Fridericum II. Imper. in Concilio Lugdunenſi circiter annum Chriſti 1245. habi-

to abdicauit, & ſimul etiam Regem Bohemiæ Imperatori adhærentem ac fidelem iure ſuo defraudare annifus eſt, vt patet ex *Actis Concilij*, & fragmento ex Matthæo Paris relato in *Conſt. Imp. tom. 3. fol. 386.*

12. Ex eiuſmodi autem lutulentis ac turbidis Doctorum Italorum commentis, Prudentes noſtri, Ecko de Repkavv ſpeculi Saxonum, Burckhardus à Mangelfeld VVichbildi Saxonum, & Anonymus Iuris Feudalis Saxonum compilatores errorem illum imbiberunt, vt ſcripſerint, Regem Bohemiæ Electorem non eſſe, quod Theutonicus non ſit. Ex quorum dictis ille etiam, quicunque tandem fuit, qui **das Keyſerliche Land vnd Lehenrecht** conſcripſit, opinionem ſuam exſtruxit, quam paulo ante adduximus. Et fere inter Doctores noſtros ita fieri ſolet, vt alter alterius errorem, ceu grus gruis, ſectetur, nec oculos ſuos in rem ipſam conferat, vt quid verum ſit, & quid non, accuratius conſideret.

13. Hinc tot turbæ in Imperio noſtro ab imperitis Conſultis & rerum Imperialium expertibus & olim datæ fuerunt, & hodie excitantur. Quemadmodum in hoc negotio Regis Bohemiæ factum legimus, adeò vt in Aulis Principum exſtiterint, qui è Scholis Italicis prodeuntes iura Regis controuertere auderent. Vnde Principes Electores conuenientes, controuerſiam illam componere ac decidere coacti fuerunt, vt ex conſtitutionibus Rudolphi I. & Caroli IV. Impp. & Ruperti Electoris Palatini colligitur. Qui Rupertus quid de Doctoribus Italiæ, de Iuris Saxonici Auctoribus eorumque aſſeclis determinauerit, non ab re erit commemorare. Sic autem ait §. 2. circa medium in Declarat. de Iure Electoratus Regibus Bohemiæ competente: *Nonnulli filii tenebrarum oculis cæcutientibus, à diuina luce remoti, in meridiana claritate palpitant, ſicut in noctibus, & offendicula laqueoſq; præparant iniquitatis & ſceleris, Diabolica media ſuggerente iugum veritatis deferre præ mole grauiſſimi ponderis coagulati mendacii nequeuntes, ſuper ipſis offendiculis corruunt, & ſuorum laqueis iniquorum conceptuum ſe inuoluunt, vt lucem tenebras iudicent, & tenebras ipſam lucem. Igitur ad abundantioris cautelæ præſidium, vt præfato Sereniſſimo Principi, Dn. Regi Bohemiæ, heredibus & ſucceſſoribus ſuis Regibus Bohemiæ, in perpetuum ſecurius caueatur, & omnes dubietatum amputentur calumniæ, & ne quibuslibet otioſe loquentibus malignandi materia relinquatur, &c.* Num quid plura cupiemus dici in eos, qui Regem Bohemiæ negant eſſe iuſtum ac legitimum Germanici Imperii Archiprincipem & Electorem?

II. *IN CONVENTV COLLEGIALI.*

1. Nunc ad alterum propoſitæ quæſtionis membrum accedamus. *Sunt* quidam Principum noſtrorum Conſiliarii, qui minime quidem eunt inficias,

cias,

Digitized by Google

cias, Regem Bohemiæ in electione Imperatoris, ius, vocem, locum, & omnia ad eam ſpectantia obtinere: Sed nolunt concedere, eidem quidquam iuris competere in congregationibus ſiue conuentibus Collegialibus Principum Electorum. Qui profecto quid dicant, mihi non magis ſcire videntur, quam ſuperiores illi, qui de iure Electoratus ambigunt. Omnis enim Conuentus Electorum eſt Collegialis, ſiue ſuper electione peragenda, ſiue ſuper rebus Imperii deliberandis indicatur & inſtituatur. Nec vllum diſcrimen, quod illi confingunt, in ordinationibus Imperii demonſtrari poterit inter Electoralem & Collegialem Conuentum, id eſt, Wahl vnd Collegialtag/ quoad hoc, vt aliqui huic interſint, aliqui excludantur, quod diſcrimen abſurdum eſt, & nuperrime demum ſine vlla fundamenti ratione excogitatum. Vbi enim lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus. Atqui Lex Aureæ Bullæ non diſcernit hos duos conuentus, ſed vtrumq; eodem loco habet, & ad vtrumque omnes Electores pariter vocat, vt paulo poſt demonſtrabitur.

2. Equidem Regem Bohemiæ iam ab antiquiſſimis temporibus, & cum adhuc Dux exiſteret, ad grauiores quaſque Imperii cauſſas deliberandas adhiberi ſolitum eſſe, ex priſcis monumentis obſeruaui. Namq; anno 1106. cognitionem cauſſæ vertentis inter Henricum IV. Imper. & eius filium Henricum V. Regem Romanorum, non potuiſſe abſente Duce Bohemiæ decerni ipſe Imperator edixit in Reſcripto ad Principes Imperii miſſo Coloniæ congregatos, in quo legitur: *Oportet nos habere ſaltem tales inducias, intra quas poſſemus conuocare, & precibus inuitare ad hanc eandem cauſſam, vt ſint nobiſcum, Moguntinum & Treuerenſem & Bremenſem Archiepiſcopos; Friſingenſem, Auguſtenſem, Curienſem, Baſilienſem, Epiſcopos: Ducem Magnum Saxoniæ cum Duce Theodorico, & Ducem Bohemicum, & Comitem Flandrenſem, cum Comite Burgundiæ, & alios qui ad præfatum negotium, vt bene ſcitis, ſunt valde neceſſarij.* Et anno *1162.* indictis Biſantii Comitiis, ad diiudicandam cauſam vertentem inter Fridericum I. Imperatorem & Alexandrum Papam, Rex Bohemiæ cum *primis Imperij Principibus* vocatus comparuit, & conſilio atque arcanis deliberationibus præſens interfuit, vt auctor eſt præter alios Radeuicus Canonicus Friſingenſis, qui illa ætate vixit. Quæ tanta Regis Bohemiæ in Imperio auctoritas atque poteſtas, permouit ſcribam illum, qui diploma de priuilegiis Friſorum à Carolo Magno conceſſorum confinxit, vt primo loco pro teſtibus induceret, qui conceſſionem illam ſubſcriptionibus ſuis roborarint, *VVenceslaum Regem Bohemiæ, & Ludolfum Ducem Moraniæ*, quod nimirum in pleriſque vetuſtis inſtrumentis ſibi notaſſet Regis Bohemiæ adſtipulationem ſemper fuiſſe requiſitam. Mirum autem quin Rex Bohemiæ, cum locum,

Digitized by Google

ſeſſionem ac ſuffragium in Comitiis Imperii generalibus tanquam Princeps eiuſdem Imperii olim habuerit, & adhuc habere debeat, nullam facultatem in Particularibus Archiprincipum conuentibus, vt Elector, occupare poſſit.

3 Nec obſtat Friderici II. Imp. priuilegium, quo Reges Bohemiæ ad certa tantum loca Bohemiæ vicina in Comitiis adeſſe tenentur. Verba priuilegii hæc ſunt: **Wir befreyen ſie auch in krafft vnſers Keyſerlichen Gewalts mit dieſem/ damit der vorgenannte Durchläuchtige Künig in Böhmen/ vnnd alle ſeine Nachkommende/ zu vnſerm Keyſerlichen Hoff** (Latinè Curiam Imperialem, id eſt, Comitia) **nirgends hin zu ziehen verbunden ſeyn ſollen/ es were dann Sach/ daß wir vnſere Hoffhaltung oder Zuſammenkunfft gen Bamberg / Nürnberg oder Merßburg anſtellen würden / daſelbſt hin ſollen ſie zu erſcheinen verpflichtet ſeyn.** Idem ius ex beneficio Friderici I. Imperatoris profitentur Archiduces Auſtriæ, vt in conſtitutione Ratisbonæ promulgata §. 6. legitur: *Dux etiam Auſtriæ non tenetur aliquam Curiam accedere, edictam per Imperium, ſeu quemuis alium, niſi vltro de ſua fecerit voluntate.* Quam conſtitutionem poſtea idem Fridericus II. Imperator confirmauit, vt videre eſt *Conſt. Imper. tom. 1. fol. 85.* Et tamen etiamnum Auſtriaci ſolent Comitiis intereſſe & ſuffragari, quantumuis priuilegiati. Rationem afferunt ex priuilegio quodam Iulii Cæſaris, quod ſic habet ab Imperatore Henrico IV. confirmatum Dürnpuchi, anno 1058. **Vber das ſo nemmen wir denſelben vnſern Oheim vnd all ſein Nachkommen/ zu Rathherren in den heimlichſten Römiſchen Rath / alſo daß hin vnd hin kein ewig ding oder ſach geſchehen ſol/ ohn ſein wiſſen.** Nec exiguum hoc Senatoriæ facultatis priuilegium reputari debet. Intereſt namque potentis in Rep. publ. Principis atque Ciuis, ne quid ſine eius præſentia atque conſilio temere deliberetur, quod in perniciem ſtatus ſui vergere poſſit. Ideo non ſine grauiſſima cauſſa Carolus V. Imper. priuilegium Fridericianum hac adiecta conditione limitauit, § 11. ſuæ Conſtitutionis: **Er iſt auch nicht ſchuldig auff die Reichstäg zu kommen vnd zu erſcheinen/ dann mit gutem willen: So aber der Hertzog auff einer Reichsverſamlung iſt/ ſol er als ein Pfaltzertzhertzog gehalten werden / vnd nichts weniger im ſitz vnd gang zu der rechten ſeiten deß Reichs/ die erſte ſtatt/ nach den Churfürſten haben vnd behalten.** Sane non minoris refert Regis Bohemiæ, quam Archiducis Auſtriæ, vt antiquum locum in Comitiis Imperialibus ſiue renouet, ſiue retineat, quem ei & perpetua immutabiliſque pragmatica ſanctio concedit, & prudentes noſtri ſummorum Imperii Principum Cancellarii & Conſiliarii vulgi aſſignant; vt ſunt Paurmeiſterus Brunſuigius, Stephanus Pomeranus, Schönbornerus Sileſius, alii Iuris publici interpretes, qui de Iuriſdictione libros compoſuerunt. Quo-

Quorum opinionem Carolus IV. Imperator in Aurea Bulla c. 4. quod *de Principibus Electoribus in communi* titulatur, confirmare videtur in hunc modum edicens: *Statuimus, vt quotieſcunque Imperialem Curiam* (id eſt, Comitia) *ex nunc inantea celebrari contigerit, in qualibet ſeſſione, videlicet tam in Conſilio & Curia, quam in menſa, & locis aliis quibuſcunque, vbi Imperatorem vel Regem Romanorum cum Principibus Electoribus ſedere contigerit, &c. Rex Bohemiæ cum ſit Princeps coronatus & vnctus, primum & poſt eum continuo Comes Palatinus Rheni ſecundum ſedendi loca debeant obtinere.* Ecce ait, *tam in conſilio*, id eſt, Senatu Electorum Imperii, &c.

4. Atenim ne longius à propoſita quæſtione euager, Regem Bohemiæ in quacunque Curia Archiprincipum Electorum Collegiali, ius, vocem, ac locum non minus obtinere, quam cæteros Coëlectores, indubitati iuris eſt. Et quanquam Hartman. Maurus, quondam Electoris Colonienſis Cancellarius, in tractat. de Coronat. Caroli V. Imperatoris apud Aquiſgranum facta ſcribat, *Regem Bohemiæ perraro adeſſe Conuentibus tractatibusq; Electorum*, tamen ex illis ipſis verbis euidenter colligitur, eum aliquando adfuiſſe & adeſſe debere: & Carolus IV. Imperator in Aurea Bulla cap. 12. quod *de congregatione Principum Electorum* inſcribitur. vbi in genere de ſeptem Electoribus, Bohemo minime excluſo ita conſtituit: *Inter illas multiplices Reipubl. curas, quibus aſſidue mens noſtra diſtrahitur, multa conſideratione neceſſarium fore proſpexit noſtra ſublimitas, vt ſacri Imperii Principes Electores ad tractandum de ipſius Imperii orbisque ſalute, frequentius ſolito congregentur: qui ſolida baſes Imperii & columnæ immobiles, quemadmodum per longinquas adinuicem terrarum conſiſtunt diſtantias, ita de incumbentibus regionum ſibi cognitarum defectibus, referre ſimul & conferre nouerunt, ſanisque prouidentia ſua conſiliis non ignorant ac commodis talium reformationibus ſalubriter opem dare.* Et ne quis hoc caput ad conuentum Electoralem trahat potius quam Collegialem, ſubiicit continuo §. 2. *Duximus ordinandum, quod iidem Principes Electores de cætero per ſingulos annos ſemel, tranſactis à feſto Paſchæ Reſurrectionis Dominicæ quatuor ſeptimanis continuè numerandis, in aliqua ciuitate Sacri Imperij perſonaliter congregentur, &c.*

5. Nemo opinor tam præfractæ frontis erit, vt velit aſſerere, Imperatores noſtros more Conſulum Romanorum annuatim eſſe eligendos. Itaque de Collegiali cõmunium Electorum conuentu inſtituendo prorſus debet intelligi. Et concordare videtur cap. 20. vbi ordinatur, quod *Poſſeſſor cuiuslibet Principatus, etiam iuris, vocis, officij, dignitatis & pertinentiarum omnium ad illum ſpectantium, quieta debeat & libera poſſeſſione gaudere, ac Princeps Elector ab omnibus reputari, ipſeque & nemo alius, per cæteros Principes Electores ad electionem & omnes*

Digitized by Google

actus alios pro Sacri Imperij honore vel oportunitate gerendos, omni tempore aſſumi ſine contradictione qualibet, & admitti, &c.

6. Huic conuentui Reges Bohemiæ, vt Archiprincipes Electores, interfuiſſe, & vocem deciſiuam habuiſſe, exempla verificant. Cum Rudolpho Comiti Palatino Rheni ac Duci Bauariæ Electoratus controuerteretur, Ioannes Rex Bohemiæ in conuentu Electorum Collegiali Francofordiæ poſt Chriſtum natum, anno 1339. interfuit, & cum Coëlectoribus ſuis eam cauſſam pari poteſtate diiudicauit. Exſtat Regis diploma, in quo ita legitur: *Nos Iohannes Dei gratia Bohemiæ Rex ac Lucenburgenſis Comes, notum eſſe volumus, &c.* Et inferius; *Nos tanquam is ad quem hoc de iure, ſicut ad Principem & Electorem Imperij, ſpectare dinoſcitur, &c.*

7. De controuerſia quoque, quæ inter Rupertum Seniorem, & Rupertum Iuniorem, Comites Palatinos acerrime & hoſtiliter agitata fuit, & in conuentu Nurmbergenſi per Collegium Electorale deciſa, exſtant ſeptem Electorum diplomata ſingulatim eodem tenore data. In Caroli Regis Bohemiæ, qui ſimul etiam Imperator fuit, ſententia huncadmodum præſcribitur: *Recognoſcimus publicè per præſentes, & notificamus, &c. quod nos cum omnibus Principibus Electoribus Eccleſiaſticis & ſecularibus, & ipſi nobiſcum voluntate communi & vnanimiter in Imperiali noſtra Curia Nurenbergiæ deliberauimus & concordauimus, & cum iure & ſententia inuenimus: inuenimus, declarauimus, & pronunciamus pro iure, tanquam Rex Bohemiæ, Sacri Imperij Romani Archipincerna & Coëlector præfatorum Principum, &c.* Et in Germanica editione vetuſta: Daß wir mit allen Churfürſten/ geiſtlichen vnd weltlichen/ vnd ſie mit vns mit gemeinem willen/ vnd einmüthiglichen in Keyſerlichem Hoffe zu Nürnberg zu rath worden vnnd vberein kommen ſeyn/ vnd mit recht vnnd vrtheil funden haben/ vnd finden/ vnd ſprechen für ein recht/ als ein Künig in Böheim/ deß heyligen Reichs obriſter Schenck vnd ein MitChurfürſt der ehegenannten Fürſten: Et in altero diplomate in eadem Curia Norimbergenſi eodemque anno 1356. data, quod in Archiuo Palatino aſſeruatur circa fin. legitur: Durch mehrer Sicherheit geben vnnd thun wir darzu vnſer gunſt/ wort vnd willen/ als ein König zu Böheim/ deß heyligen Reichs obriſter Schencke vnnd ein Kurfürſte vff die rede/ daß die obgenannte ding in jhren kräfften beliebe/ ꝛc. Et in Aurea Bulla, in qua agitur de vniuerſi Imperii reformatione, idem Rex, in proœmio edicit: *Futuris diuiſionum & diſſenſionum periculis inter Electores ipſos, de quorum numero vt Rex Bohemiæ eſſe dinoſcimur, ratione duplici, tam ex Imperio, quam electionis iure, quo fungimur, occurrere teneamur, &c.*

8. In Actis Reipubl. Nurembergenſis contra Marchionem Brandenburgenſem ſuper Burggrauiatu Norico ad reuidendum prolatis, exſtant aliquot

liquot

liquot diplomata ſeptem Electorum, quibus eidem Reipubl. confirmantur iura ac priuilegia ab Imperatoribus obtenta. Et inter alia quoque Wenceſlai Regis Bohemiæ, quo tanquam Archiprinceps Elector Reipub. ratificat conceſſionem foreſti Imperialis, iuriſdictionis in Zeidlarios, Ducatus per viam Regiam, & aliarum eidem Reipub. ab Imperatore conceſſarum libertatum.

9. In Actis etiam Ciuitatis Imperialis Fridbergenſis aduerſus Burggrauium eiuſdem loci nuper euulgatis itidem quædam ſeptem Electorum inſtrumenta leguntur, vbi Regis Bohemiæ, tanquam (vt dictum eſt) Archiprincipis Electoris, non omiſſum eſt. Vnde liquido conſtare poteſt, & mens ac ſententia Aureæ Bullæ, & par eademque Regis Bohemiæ cum Coelectoribus conſtans ac perpetua auctoritas: quippe ſine cuius conſenſu vel aſſenſu nihil in Imperio agi, ordinari, concedi ac decerni poterat, quod ratum eſſe deberet. Et dubitabitur adhuc, an ei locum in Collegiali Electorum congregatione habere liceat?

10. Sed videamus quibus rationibus nitantur, qui Regem Bohemiæ ab Collegiali Electorum conuentu ordinario excludere geſtiunt. Principio aiunt, eum fœdera (quæ Germanicè der Churfürſten Einung/ id eſt, Concordata Electorum appellantur) cum cæteris Electoribus pro manutenenda communi dignitate proximis ſæculis non percuſſiſſe, neque eius vllam rationem aut mentionem in concordatis illis exprimi. Reſpondeo, etiam ab electione olim excluſum fuiſſe, neque in Capitulationibus Imperialibus, ſiue Pactis inter electum Imperatorem & Archiprincipes Electores ſancitas vllam eius rationem aut mentionem fieri, num ideo eum hodie à Conuentu Electorali arcendum putabunt? Minimè id verò; & rationem cur olim excluſus fuerit, aſſignat Albertus Krantzius lib. 8. Metropol. Saxon. cap. 5. hiſce verbis: *Regem Bohemiæ annumerant in differentia cæterorum ſextum. Ab initio annumeratus erat Teutonis, quia in ſolo Germanico ſedet, circumfuſus Germanis: ſed nunc, quia nationem ſpecialem fouet, & Regnum eius in ſchiſmate eſt, ad electionem non vocatur.* Videmus duas cauſſas, propter quas Rex Bohemiæ ad Electoralem conuentum non fuerit accitus. Prima, quod pro ſchiſmatico & hæretico, quippe Huſſita, haberetur: altera ex communi illo errore nata, quem ſuprà refutauimus, quod nimirum Theutonicus non eſſet.

11. Eædem ipſæ cauſſæ, accedente Romani Pontificis inſtinctu, Electores quondam permouerunt, vt Regem Bohemiæ ad Collegiales ſuos cœtus noluerint admittere, aut accerſere. Quod minimè obſcure indicat idem Krantzius in eodem loco, ſubiiciens: *Ottonis quidem Tertii Imperatoris tempore*

 paruit

Digitized by Google

paruit Imperio, & quoniam Quartus Karolus, qui eam rem ponebat in ordinem, dans Auream deſuper Bullam ſuper ordine, officiis, miniſterio ſingulorum, Rex erat Bohemiæ, non præteriuit Bohemiæ Regem in hac deſignatione, licet filius eius Wenceslaus eum ordinem primus ruperit, per ignauiam ſuam, etiam Romanorum Regno deſtitutus, ut ſuccederet Robertus Bauarus; & deinde frater eius Sigiſmundus, qui adeo reperit rem Bohemicam turbatam ſchiſmate ut reparari non poſſit. Inde eſt illa in electione omiſſio Regis Bohemiæ: nec ille, credo, magnifecit. Ita quidẽ ætate Krantzii; ſed quo pacto id poſtea cum Ladislao Rege Bohemiæ ac Poloniæ bellum Electoribus minitante tranſactũ, ordinatum ac conſtitutum fuerit, ſuprà ex Hartmanno Mauro retulimus.

12. At rurſum inſtant aliqui, dicentes, etiam ante Bohemorum ſchiſma, & Huſſi ætatem Regem à Conuentibus Collegialibus fuiſſe amotum. Cõiecturam opinationi ſuæ ducunt ex Archiprincipum Electorum Epiſtol. ad Benedictum XII. Papam, in qua ſex tantum Electores, omiſſo Bohemo, de grauiſſimo Imperii negotio inter Imperatorem & Papam controuerſo, more ſolenni conſenſiſſe & conſtituiſſe commemorantur? Reſpondeo; tum Iohannem Regem Bohemiæ à partibus Papæ contra Imperatorem Ludouicum Bauarum & Coelectores ſuos ſtetiſſe, vt ex omnibus hiſtoriis noſtris notum eſt. Qui tamen eodem ipſo anno 1388. Imperatori reconciliatus, vnà cum Karolo Marchione Morauiæ ad Collegialem conuentum Rheinſæ indictum acceſſit, conſilio interfuit, & decreto ſubſcripſit. Docet id Auentinus lib. 7. Annal. Boior. fol. 621. ſcribens: *In pomario vici Rhenoſet in ripa Rheni amnis, vbi fere Septemuiri Cæſariani Electores conuenire, atque de ſummis Imperii rebus colloqui ſolent.* Ecce ait, *Septemuiri*; ergo & Rex Bohemiæ cum ſex Coelectoribus ordinario illi Senatui Collegiali, in quo de grauiſſimis Imperii rebus conſultare ſolebant, intereſſe conſueuerat. Exſtat ipſum Electorum commune decretum, & in eorum numero ante Palatinos refertur Ioannes Rex Bohemiæ & Comes Lucenburgenſis.

12. Oggerunt iterum aduerſarii, Regem Bohemiæ non operas Imperio voluntariasque collationes præſtare, neque gratuita onera ferre, nec Ordinationes Imperii legesq; ſeruare; & ea de cauſſa pro ſtatu Imperii non eſſe habendum. Reſpondeo, eadem de cauſſa nec Archiducem Auſtriæ pro ſtatu Imperii eſſe habendum, qui eadem præſtare non ſolet. Nempe Rex Bohemiæ per Reſcripta Imperatorum ac Principum oneribus illis ſolutus atq; exemtus eſt. Cur ergo Priuilegiis ac libertatibus ſuis vti frui prohibeatur? Dux Saxoniæ appellationes ad Cameram aut Imperatorem non admittit: num ideo Elector Imperii cenſendus nõ eſt? Deinde falſum eſt, quod aiunt, Regem ſolennes contributiones detrectare: cum certum ſit conſtetq; inter omnes, ab indicto expeditionis Romanæ tributo, eum non magis eſſe liberum, quam cæteros Electores. Si ad hanc conditionem cum Principibus

Imperii

Digitized by Google

Imperii agere volunt, quid quæſo de Ducibus Burgundiæ & Lotharingiæ ſtatuendum putabũt, qui paulò minoribus priuilegiis, quàm Rex Bohemiæ, muniti ſunt? Certe nuſquam vidi eos à Comitiis Imperii generalibus arceri. Status liberi atque exemti, non ideo Status eſſe deſinunt: nec priuilegia cuiquam damnoſa eſſe debent, quæ non in præiudicium aut fraudem vtentium, ſed honorem atque dignitatem, ad demerendam ipſorum in fide conſtantiam, ob bene præclareq; de Imperio merita, Imperatores noſtri introduxerunt. Comes Holandiæ olim ſemper pro Principe Imperii habitus fuit, & in Comitiis calatis ſuffragium habuit: & tamen liberrimus fuit, atque à cunctis oneribus immunis. Vnde Wilhelmus, cùm in ordinem Equeſtrem ante vnctionem Imperialem à Rege Bohemiæ reciperetur, in hæc verba iuramentum ſuum orſus eſt: *Ego Wilhelmus Comes Holandiæ, Militiæ Princeps, Sacrique Imperii vaſallus liber*, &c. Talis etiam eſt Rex Bohemiæ, qui in iuribus ſuis iuxta ordinationes Imperii, & Auream Bullam, Cæſaream q; Capitulationem, manutenendus eſt, non oppugnandus.

13. Denique obiiciunt, Regem Bohemiæ, quod in circulis illis, in quos Imperium digeſtum atque partitum eſt, non comprehendatur, ad Imperii negotia tractanda accerſeri non debere? Quod profecto non minus imprudenter, quàm imperite ab illis adſtruitur. Quaſi verò Circulus Bohemicus, Imperii Circulus non ſit, nec ſeparatus à cæteris Regnum conſtituat, in eoque contineatur ipſe Rex, Archiepiſcopus Pragenſis, Epiſcopi Olomucenſis, & Vratislauienſis: Marchiones Morauiæ & Luſatiæ: Duces Sileſiæ: Comites, Glaciæ, Slickii in Strein Elenbogen &c. Ciuitates, Egra, Ioachimivallis, &c. qui olim immediata Imperii membra extiterunt, & ſuos conuentus circulares non minus, quàm reliqui in Imperio circuli, in commune celebrare hodieque ſolent, & à vicinis circulis, neceſſitate vrgente, euocari poſſunt, iuxta pacta ſingularia cum vicinis inita, quas Einungas ſeu Erbeinigungas vernacula voce appellant; & Imperii noſtri Conſtitutiones, in quibus Regnum Bohemiæ cum incorporatis Prouinciis non modo ad ſubſidia Reipublicæ neceſſaria miniſtranda obligatur, verum etiam ad opem periclitantibus Imperii Statibus ferendam coniunctiore quodam fœdere, ceu membrum vnius eiuſdemque corporis ſub capite Imperatore, obſtrictum nexumque tenetur.

14. Atque hæc ſunt, quæ ad propoſitam quæſtionem in loco alieno, & breuiſſimo temporis ſpatio, carptim extemporaliterque, vt memoria fugax atque labilis dictabat, reſpondere nunc potui. Quæ ſi præſenti Scenæ nonnihil inſeruire poterunt, erit vt gaudeam me occaſionem eſſe nactum Sereniſſimæ Regiæ Maieſtati deuotum animi mei affectum declarandi;

randi;

Digitized by Google

randi; ſin, paratus ſum omnia & ſingula ſuo loco & tempore accuratius exactiusque conſummare: ſaluo interim rectius ſaniusque ſapientium iudicio, quum maximè Illuſtrium & Conſultiſſimorum Regiæ Maieſtatis Conſiliariorum, quorum æquiſſimæ cenſuræ hanc Conſultationem meam extemporalem lubens meritò ſubmitto, eorumque fauori me ſubnixè commendo.

Perſcriptum Norimbergæ in Conuentu
S. Rom. Imperii Archiprincipum
Electorum Collegiali, a. d. IV. *Eid.*
Octobr. A. N. C. ∞ Iↄ c XI.

F. I N I S.

Digitized by Google